

Asia: Lausuntopyyntö YVA-selostuksesta, Kevitsan kaivoksen louhintavaihe 5, Sodankylä (LAPELY/1078/2023)

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi, kirjaamo@lvv.fi

Lausunto

1 Johdanto

Boliden Kevitsa Mining Oy suunnittelee uuden louhintavaiheen, louhintavaihe 5, käyttöönottoa Kevitsan kaivoksella Sodankylän kunnassa. Louhintavaiheen 5 käyttöönotto tarkoittaisi avolouhoksen laajentamista ja kaivoksen toiminta-ajan pidentymistä.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus (Luke) esittää seuraavan.

Kevitsan kaivoksen louhintavaiheen 5 ja siihen liittyvien infrastruktuurimuutosten (rikastushiekka alueen laajennus, voimajohtolinjat, maa-ainesten otto, tiejärjestelyt) vaikutuksia alueen luonnonympäristöön ja linnustoon on arvioitu useilla kohdennetuilla luontoselvityksillä vuosina 2023–2024. Selvitysten perusteella kokonaisvaikutukset ovat paikallisesti merkittäviä tietyissä rajatuissa kohteissa, mutta suurilta osin luontoarvot ovat tavanomaisia.

Hankevaihtoehdoissa VE0 ja VE0+ vaikutukset jäävät pääosin vähäisiksi, sillä uusia alueita ei oteta käyttöön eikä elinympäristöjä merkittävästi muuteta. Laajentamisvaihtoehdoista VE1.1 aiheuttaa kohtalaisia luontovaikutuksia, kuten pohjaveden aleneman ja pölylaskeuman kohdistumista kaivospiirin pohjoispuolelle. VE1.3 aiheuttaa suurimmat kielteiset luontovaikutukset. Laajennus kohdistuu useisiin lähde- ja suoelinympäristöihin sekä uhanalaisiin luontotyyppisiin. Merkittävin haitta aiheutuu uuden rikastushiekka-altaan A2 rakentamisesta, joka muuttaa Kevitsanaavan suoaluetta ja sen hydrologiaa pysyvästi sekä pohjoiseen sivukivialueen laajennukseen.

Luontotyypit

Hankkeen vaikutukset luontotyyppisiin vaihtelevat huomattavasti hankevaihtoehdoittain. Vaihtoehdoissa VE0 ja VE0+ uusia alueita ei oteta käyttöön, minkä vuoksi vaikutukset luontotyyppisiin jäävät vähäisiksi. Elinympäristöjen rakenne ja vesitalous säilyvät pääosin ennallaan.

Laajentamisvaihtoehdossa VE1.1 vaikutuksia syntyy pohjaveden pinnan alenemisesta ja pölylaskeumasta, jotka voivat heikentää erityisesti kosteusriippuvaisten luontotyyppien tilaa. Suojelluiksi arvokkaille luontotyypeille kaivosalueen lähialueilla syntyy melu ja pölyhaittaa.

Vaihtoehto VE1.3 aiheuttaa merkittävimmät vaikutukset luontotyyppisiin.

Laajennus kohdistuu useisiin lähteisiin, uhanalaisiin luontotyyppisiin (mm. serpentiiniluontotyypit ja lettosuot) sekä suoelinympäristöihin erityisesti Kevitsanaavan alueella.

Uuden rikastushiekka-altaan A-2 rakentaminen muuttaa laajoja luonnontilaisia suo- ja lähdeympäristöjä pysyvästi sekä heikentää niiden vesitaloutta. Pölyn vaikutukset ovat myös suurimmillaan VE1.3:ssa. Pölyn ja pohjaveden tason aleneman yhteisvaikutus kohdistuu luontokohteisiin, jotka ovat ekologisesti arvokkaita ja herkkiä muutoksille, erityisesti Kevitsanaavan suokokonaisuuteen. VE1.1 aiheuttaa lievempiä ja paikallisempia pölyvaikutuksia.

Laajemmin kaivosalueen ympäristössä esiintyy metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä sekä luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien elinympäristöjä, jotka vaativat erityishuomiota. Hankkeella ei ole laaja-alaisesti merkittävää vaikutusta alueen luontotyyppien edustavuuteen tai suojeluarvoon, mikäli arvokkaat kohteet (korpisaarekkeet, rimpialueet) säilytetään, vesitalous pidetään mahdollisimman muuttumattomana ja rakentaminen suunnitellaan luontotyyppien herkkyys huomioiden. Paikallisesti vaikutukset voivat olla merkittäviä, mikäli suo- ja korpityyppien vesitalous tai luonnontilaisuus vaarantuu.

Linnut

Hankkeen vaikutusalueelle sijoittuu runsaasti linnustollisesti arvokkaita alueita. Erityisen arvokkaita ovat hankealueen ympäristössä olevat luonnontilaiset suot. VE1.3 on linnuston kannalta selvästi haitallisin vaihtoehto. VE1.1 aiheuttaa rajattuja, mutta hallittavissa olevia vaikutuksia. VE0 ja VE0+ ovat vaikutuksiltaan vähäisiä.

VE1.1 Rikastushiekka- ja sivukivialueiden laajentaminen aiheuttaa kohtalaisia vaikutuksia, kuten elinympäristöjen häviämistä ja heikentymistä kaivospiirin laajentuessa. Häiriöt (melu, pöly, liikenne) lisääntyvät, mikä voi häiritä lintujen pesimistä. Vaikutukset eivät kuitenkaan kohdistu laajasti alueen arvokkaimpiin suolinympäristöihin tai laajoihin lintukeskittymiin. Vaikutukset laajenevat, mutta jäävät selvästi VE1.3:n vaikutuksia pienemmiksi.

VE1.3 Rikastushiekka- ja sivukivialueiden suurempi laajentaminen pinta-alallisesti aiheuttaa suuria – erittäin suuria vaikutuksia, jotka kohdistuvat linnustollisesti arvokkaisiin suoalueisiin, erityisesti Kevitsanaapaan. Uudet rakenteet aiheuttavat laajaa ja pysyvää elinympäristöjen menetystä, mikä vaikuttaa erityisesti suolinnustoon. Häiriövaikutukset (melu, tärinä, ihmistoiminta) lisääntyvät myös leveämmällä vyöhykkeellä. Vaihtoehto aiheuttaa merkittävimmät ja laajimmat vaikutukset linnustolle.

Luken näkemyksen mukaan Kevitsanaapaan kohdistuvien haitallisten vaikutusten kohdalla tulisi harkita vapaaehtoisen ekologisen kompensaation mahdollisuutta esimerkiksi suojelualueiden tai luontotyyppien ennallistamisen kautta. Kompensaatioalueet voisivat sijaita, mikäli mahdollista, Koitelaisen Natura 2000 -alueeseen liittyvillä alueilla. Kaikissa hankevaihtoehdoissa tulisi lisäksi huomioida alueella esiintyvä uhanalainen suuri petolintu.

Viitasammakko

Hankkeen vaikutukset viitasammakkoon kohdistuvat erityisesti niille suo- ja rimpialueille, joilla lajia on todettu tai joilla sen elinympäristövaatimukset täyttyvät.

Vaikutusten lieventämiseksi on toteutettu pitkäaikaista viitasammakkopopulaation seurantaa ja elinympäristön laajennustoimia Satojärven pohjoispuolella. Nämä toimenpiteet eivät ehkä täysin kompensoi lisääntymispaikkojen menettämisiä. Luken näkemyksen mukaan kokonaisvaltaisempi hankkeen ekologisten haittojen kompensatiosuunnitelma olisi suotavaa toteuttaa. Suotavaa olisi myös laajentaa viitasammakkoseurantaa mittaamalla mahdollista raskasmetallien kerääntymistä lajin yksilöihin kaivosalueella ja Satojärvellä. Vesitalous tulisi myös säilyttää luonnontilaisena kutualueiden läheisyydessä.

Porotalous

Porotalouden osalta Luke toteaa, että tehty selvitys on laadittu perusteellisesti. Siinä tunnistetaan monipuolisesti vaikuttavia tekijöitä ja tehdään monipuolista selvitystyötä. YVA-selostuksessa epävarmuuksia ei kuitenkaan juuri huomioida ja vaikutusten osalta tehdyt arviot eivät ole tehtyjen selvitysten kanssa samassa linjassa. Vaikutusten arvioinnin osalta Luke näkeekin siten riskin virhearvioille.

3 Lausunnon tiivistelmä

Hankkeen luonto- ja linnustovaikutukset ovat kokonaisuutena haitallisimmat VE1.3:ssa, jossa pinta-alan laajeneminen kohdistuu herkimpiin ja arvokkaimpiin luontokohteisiin. VE1.1 aiheuttaa vähemmän haittaa, ja vaikutukset ovat pääosin rajallisempia. Vaihtoehdossa VE0 ja VE0+ vaikutukset jäävät vähäisiksi. Hanke aiheuttaa suolinnustolle ja viitasammakolle paikoin merkittäviä haittoja, jotka kohdistuvat erityisesti lisääntymisalueisiin ja elinolosuhteiden laatuun. Haittoja voidaan lieventää esimerkiksi ajoittamalla rakentaminen eläinten lisääntymiskauden ulkopuolelle, torjumalla pölyä, melusteillä ja jatkamalla herkkien lajien (mm. suolinnusto ja viitasammakko) tilan seurantaa. Kevitsanaapaan ja muihin luontotyypeihin kohdistuvien haitallisen ekologisten vaikutusten kohdalla tulisi harkita vapaaehtoisen ekologisen kompensatoin toteuttamista esimerkiksi lisäsuojelun ja/tai luontotyyppien ennallistamisen kautta, mikäli mahdollista Koitelaisen Natura 2000- alueeseen liittyvillä alueilla. Lisäksi hankkeessa tulisi huomioida serpentiiniluontotyypit, lettokohteiden ja rimpinevojen vesitalous, luonnontilaisten lähteiden ja purojen suojavyöhykkeiden säilyttäminen ja direktiivilajien tunnetut esiintymät. Porotalousselvityksessä tunnistetaan monipuolisesti vaikuttavia tekijöitä ja tehdään monipuolista selvitystyötä. YVA-selostuksessa epävarmuuksia ei kuitenkaan juuri huomioida ja vaikutusten arvioinnin osalta Luke näkee siten riskin virhearvioille.

Sirpa Thessler

Johtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 26.02.2026 klo 16:33:35.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki

Puhelin 029 532 6000

Y-tunnus 0244629-2

Antti Pekkarinen, Esa Huhta

Liitteet:

Tiedoksi: